

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

Ch mãi cách đây không lâu, sau m i năm t ngày ba tôi m t đi, tôi m i k p nh n th y lòng th ng yêu c a ng i trao cho thơ ng cháu đích tôn là h p l .

Và, càng chân nh n cái giá tr c a t m lòng yêu th ng y, tôi càng c m th y mình là nh nhen, ích k .

Nó l n h n tôi năm tu i, và m côi t ngày m i bi t đi. Đó là m t tâm h n r t l , tôi có th nói là l h n m i tâm h n tôi g p t tr c đ n nay. Đó là m t đ a tr sinh ra trong c nh túng thi u, g o ít, khoai nhi u, đ r i l n lên d i m t tr i binh l a. Trong c p m t thâm và s c c a nó, tôi thoáng th y v c ng quy t th m kín c a m t t m lòng ph i ra tr c s tàn ác c a s m nh, th

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

thách nh ng n i khe kh t nh t đ i.

M t ng i khác vào tu i th ng cháu tôi không th nào s ng h n nh ng c nh gian nan nh th : nó đã t ng nh n đ i r òng rã trong sáu ngày tr i đ tránh lo n, và đã t ng thăm vi ng c nh m t còn c a gia đình sau bao ngày gi c giã.

Cu c Cách m nh vĩ đ i c a đ t n c Trung Hoa tôi tin nh th , n u đã t o ra nh ng Tôn D t Tiên, Uông Tinh V , thì nó cũng đã t o nên th ng cháu tôi, m t tâm h n đ n đ y và đau kh . Có khác là nh ng b m t trên đ c sáng ng i qua l ch s , còn cái đ i thì b chìm đ m trong t i tằm.

V y tr i nh ng n i gian nan quá l n lao cho m t tâm h n còn bé b ng, th ng cháu y đã đ t chân lên đ t n c Vi t Nam c a tôi - tôi vi t r : đ t n c Vi t Nam c a tôi - v i cái thân hình th b , tâm tính c c c n.

Tôi thì còn đ ng th i k yêu nh ng cái gì m nh đ , bé nh , và nh ng b c chân đ u tiên c a th ng cháu t trên đ i xu ng th m g ch nhà tôi, đem l i ngay cho tôi s khó ch u c a m t ng i th t nhiên th y mình b ngáng trên con đ ng đi.

Th a y, tôi s ng g n nh l đ ãng h n, nên tôi ch a t ng đ ý đ n nh ng dòng máu thân thi t đ ng còn ch y trên m t m nh đ t khác đây. H n tôi ch đ y đ khi nào nó có l n m t ph n l n linh h n Vi t Nam. Tôi yêu nh n c tôi th t, nh ng tình yêu y, tr c khi gieo vào tôi, ph i đ c l c qua m u cây xanh th m vây kín l y nh ng làng m c thân yêu.

Đôi phen lòng tôi se l i, nh ng s se lòng vì m t tình c m khác l p t c đ c hòa vào trong âm đ i u c a m t th ti ng nói âu y m, cái ti ng nói c a trái tim tôi.

Ngày x a, cho đ n bây gi n a, h n tôi nhi u lúc b tôi đi, và áng ch ng không tìm th y ph ng tr i nh t đ nh, l i tr v v i tôi, đ l i r i xa tôi nh th mãi. N u vào nh ng lúc b phân chia trong c m tình nh th , có ai h i tôi yêu n c Nam hay n c Trung Hoa, thì tôi ch còn bi t... khóc! Tôi khó mà nói ra đây, cái tâm tr ng ph c t p c a m t ng i mà huy t qu n ch a đ ng hai th tinh hoa, ngoài s đ cho lòng mình rung đ ng, rung đ ng đ n t n cùng vì m t t m tình

Thò ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: Hò Dzò nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

ngìn đò i không có ì i phân giò i.

Tôi còn nhò rõ hôm đò, sau buò i hò c chiò u, vò nhà, tôi đò thò y cái con ngò ò i là ì ò y ngò i xò p bò ng tròn lên tòm phò n, gò n bàn thò, vò chung quanh là hò hàng, thân thích. Không hiò u sao tôi nghĩ ngay đò n mò t trò ì mò t, thò trò vò n diò u ò ngoài đò ò ng cò a mò y ngò ò i Tàu mãi vò. Đò mò t thâm cò a thò ng cháu xa ì bò t lên nhìn tôi, khiò n tôi lù ì ì i. Thò y dáng điò u sò sò t cò a tôi, anh tôi cò ò i:

- Ông cháu cò a chú đò y! Thò ng Quò n đò y mà!

Thò ng Quò n! Thò ng Quò n là thò ng nào?

Tôi nhìn anh tôi, ngò vò c:

- Anh đò ng nói đò i nò a, ai đò y anh?

- Con anh chò ò bên Tàu đò y. Ba yêu nó hò n mòi kia!.

Biò t không ai nói đò i tôi nò a, tôi mòi tin. Nhò ng lúc tôi tin là lúc tôi ghét. Mò t sò ghen tuông nò i đò y, xâm chiò m ì y tôi. Tôi vò t sách ra giò ò ng, làu nhàu:

- Cháu vò i chò cháu!

Chò y xuò ng bò p, tôi phò ng phò u hò i mò :

- Sao anh Hai ì ì bò o ba yêu nó hò mò ?

Thị ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

M tôi c i:

- Vì nó là cháu!

- Th m cũng yêu nó à?

M tôi bi t tôi ghen, nên v a d u gi ng, v a l y tay đánh vào má tôi:

- Con chó con c a m thì ai mà ghét đ c!

V n ch a yên lòng, tôi còn h i g ng ng i thêm:

- M đ ng yêu nó nhé, m yêu con kia! M th đi!

M tôi v t c i, nh ng cũng chi u lòng tôi:

- Nào, th nào. Đ a nào mà yêu nó h n con thì đ a y... không ăn c m n a!

T đ y, tôi gieo cái ác c m vô lý xu ng đ u th ng cháu xa l . Tôi h ch sách nó, kèn c a nó, nh ng v m t thi t bì l nh lũng kia v n không vì th mà thay đ i. M i l n tôi có làm quá l m, thì nó ch :

- Chú hay gh o cháu l m!

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

Đ n th mà v n cho là gh o, thì ch có m t mình th ng cháu tôi m i nghĩ đ c s đó. Đôi khi tôi g t lên:

- Cút, cút v Tàu đi! đ đây làm h i ông!

Nh ng nó v n l m lì, su t ngày. M tôi b o nó thâm. Ba tôi cho là nó bi t nghĩ. Hình nh ba tôi có lý h n. Nó đi th th n h t trong sân l i ra đ ng, m m l m nh m đ c nh ng gì không rõ. Tôi h i mãi nó m i đáp:

- Cháu h c bài!

Tôi l m l m:

- Mà y thì có mà h c ăn!

Tôi g t, nó im l ng. Và s này càng làm tôi thêm t c. Th m chí tôi ng nó n nh ba tôi, đ ng i yêu nó. Nhi u l n đi h c v , lên gác, tôi th y nó n m sóng xoài bên c nh khay đèn c a ba tôi, không đ h t mà đ trò chuy n. Nh ng lúc y, nó t i c i, vui v , nh ng h thoáng th y tôi, là im b t.

Ba tôi th ng b o tôi:

- Con làm gì mà xung kh c v i nó th . Chú cháu không bi t thì d y b o nhau m i ph i ch .

Tôi vâng đ cho có chuy n. Tôi không dám làm nũng ba tôi nhi u, vì ng i nghiêm, vì ng i ít nói. Ba tôi là n c Tàu, n c Tàu bí m t. Lòng m tôi m i th t là cái đ a h t tình c m c a tôi.

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

Sơ ng vớ i chúng tôi đợ c m t năm, khi đã nói hớ i thớ o tiớ ng Viớ t Nam, thớ ng cháu tôi bớ t đớ u đi hớ c. ý kiớ n y là cớ a ba tôi. Ba tôi cho rớ ng nó thông minh, có thớ hớ c chớ Pháp đợ c. Hớ n là tôi không thích có ngớ i bớ n đớ ng hớ c và đớ ng hành nhớ thớ . Tôi bớ o mớ tôi:

- Nó thì hớ c gì đợ c chớ Tây, mớ nhớ ?

Mớ tôi gớ t đớ u đớ ng ý.

Tớ đớ y ngày bớ n lớ n, chúng tôi men theo con đợ ng nhớ hớ p đớ n nhà trớ ng. Tôi không phớ i cớ p sách nớ a. Tôi lớ y sớ đi tay không là mớ t cái thú cớ a nhớ ng ngớ i trớ ch thớ ng và kiêu căng. Thớ ng cháu tôi không bao giớ biớ t thớ n. Hớ n đớ ng đáp mớ nh bớ o nhớ ng câu hớ i cớ a thớ y giáo, giớ a bao nhiêu cớ p mớ t ngớ ch ngớ m mớ to ra vì tò mò.

Có nó đi bên cớ nh, tôi đợ c cái lớ i là thớ y lớ ng ra xa nhớ ng ngớ i bớ n trớ c kia làm tôi kinh hãi nhớ t.

Tôi ngớ i lớ p ba và cháu tôi, lớ p bết. Tôi hớ c hớ n nó hai lớ p nên tôi nói tiớ ng Pháp có cớ thớ o hớ n. Hớ i đó, vì chớ ng trình ban sớ hớ c chớ a đớ i mớ i nhớ bắ y giớ , nên mớ t ngớ i hớ c trò lớ p ba mà biớ t lớ m đợ c mớ o luớ t chớ Pháp là thớ ng. Nhớ ng đớ u "tài" đớ n đầu, tôi bớ t buớ c phớ i nhớ n rớ ng thớ ng cháu tôi hớ c tớ n tớ i đớ n nớ i thớ y giáo phớ i cớ t nó lên lớ p tớ cùng trong mớ t năm. Vớ i mớ t khiớ u thông minh sớ c nhớ n, mớ t bớ n tính ham hớ c và ham biớ t, nó cớ hớ c có thớ tiớ n sát đớ n bớ c hớ c vớ n cớ a tôi lúc nào không biớ t.

Tôi đầm ra lo và... ghen. Nhớ ng thớ ng cháu, thớ ng cháu ghê gớ m y, vớ n tuớ n tớ tiớ n, vớ n tuớ n tớ đớ c rớ tớ quyớ n sách này sang quyớ n sách khác. Hớ n hớ c chớ Pháp theo lớ i cớ đớ n Trung Hoa, nghĩa là đớ ch bớ a sang bên cớ nh nhớ ng chớ nào khó nhớ . Thí đớ nhớ "pớ tít tớ" thì nó chua sang chớ Tàu là "pớ tít tớ", đớ đớ nhớ . Không cớ n tôi đớ y, ngớ i hớ c trò lòng đớ y hoài bắ to lớ n y vớ n xáo trớ n cớ Đớ ng, Tây đớ i ánh đèn hoa kớ , đớ nhớ n nớ i phá thớ ng bớ c màn đen vắ bớ c chân trớ i vắ chớ ng Pháp.

Bớ t đớ u tớ ngày nghe nó chào bớ n bớ ng mớ t câu tiớ ng Pháp rớ t oai vớ , tôi không còn dám khinh nhớ n ngớ i cháu y nớ a. Tôi đợ c đớ n rớ ng, chớ chớ m lớ m là mớ t năm nớ a chúng tôi sớ đợ c

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

cùng nhau ng i m t l p, h c chung m t th y, đ r i nó l i b t o i mà đi xa h n.

Gi a năm y, ba t o i m t. Tr c khi t t th , ng i v n nh c nh đ n đ a cháu yêu và ân c n đ n m t o i ph i chăm sóc nó t t . Tuy có l i đ n c a ng i đã khu t, cháu t o i t đ y s ng r t b v , có l vì nó c m th y chung quanh mình s xa v ng, tuy luôn luôn s ng gi a gia đình.

Ng i cháu đau kh y đã th y ch t l n th hai ni m thân thi t nh t trong đ i.

Cái ch t c a ba t o i m đ u m t cu c s ng khác gi a chúng t o i, cu c s ng đ n đ n tr nên êm ái vì thi n c m, nh ng đúng h n là vì lòng xót th ng. Khi t o i không còn lòng ghen t đ i v i ng i cháu y n a, thì l i chính là lúc nh ng s u t c n i lên trong lòng nó, s u t c mà không m t l n nào nó thèm th l ra ngoài.

Nh t o i đã có đ p nói trong bài Ng i ch dâu t o i, nhà t o i h i y, c m toàn gh khoai. Riêng ph n t o i đ c m t niêu c m tr ng v i đ i cá thu kho; hay giò m n. Nh ng đ i đ ăn ngon lành y, m t o i th ng có ý đ y l i tr c m t t o i, vì ng i ch mu n có m t mình t o i ăn th o i. Cái sung s ng ích k c a t o i đ c di n ra trong h n hai năm, và có th còn di n ra đ c mãi, n u không có m t l n...

M t l n, th ng cháu t o i mua hai xu k o tr c b a c m. Nó nói th m v i ng i nhà là ăn cho ch c b ng, vì ăn c m khoai mãi đã chán đ r i. Nghe chuy n, và t đ y, t o i xóa cái ph n c m ích k trên kia đi, đ ch u chung s khó nu t v i nh ng ng i chung quanh.

Ngày tháng l nh lũng qua...

Nhà quê An Nam nh m t t m lòng hi n t r ng m , nhà quê An Nam ni m n , thân thi t ti p đón chúng t o i, vào lúc mà t ng lai ch là s mù m t, còn dĩ vãng thì l u l i nh ng đ u v t đau lòng. Chúng t o i s ng nh ng ngày tàn đ y, nh nhà n sĩ vui quên nh ng s b t đ c chí m t th i. Cái c m xúc l n đ u nh n đ c c hoàn c nh, t o i đem hòa nó vào tình yêu thiên nhiên, và t o i khăng khít gi l y t ng m u k ni m c a thi u th i, do đ y, lòng th ng sâu xa đ t n c Vi t Nam.

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

Sau ngày ba tôi m t đi, c nh túng thi u c a gia đình tôi l i càng rõ r t. M tôi lo l ng trăm nghìn công vi c, đ n quên c chăm nom s h c c a chúng tôi.

Không ai b o ai, thơ ng cháu k trên và tôi cùng bi t thu ng n nh ng hàng ch tr c kia hoang toàng trên m t gi y. Chúng tôi b t đ u b nh ng cái g ch d i m i bài h c đi đ đ c l i thêm m t hàng ch . Không ph i vì nhà tôi nghèo đ n n i không mua cho chúng tôi đ c m t th p gi y, nh ng vì chúng tôi th y s xin ti n mua v là m t đ u khó khăn.

N u cái g ch trí khôn th ng đ c n y ra trong nh ng lúc nguy bi n, thì chính trong c nh nghèo khó, các sáng ki n c a ng i ta m i đ c đ p đ m ch i. Thơ ng cháu thân yêu c a tôi bi t t may l y qu n áo m c, b ng cách phá b n cái qu n đui m t lúc đ làm thành m t cái qu n dài. Nó đem nh ng b cau, b d a, đống thành dếp, thành nh ng đôi gi y Tàu xinh xinh m t cách b t ng . Nó trau đ i "ngh thu t", c n m n và tinh vi đ n n i tôi t ng sau này ra đ i, nó s không c n mang m t chút n nào c a nhân lo i.

Duy có gi y tây là nó không ch ra đ c. M t hôm nó b o tôi:

- Chú có gi y tr ng cho cháu m y t .

Tôi h i l y gi y làm gì, thì nó không đ p. Vài ngày sau, gi v h c c a cháu, tôi th y nh ng t gi y tôi cho đ c dán n i sau m y trang vi t đ c ch , cái m u mô tuy t s o làm dài h n h t c a nh ng quy n v đám h c trò nghèo.

M t hôm khác, đ ng bu i h c, tôi đ c th y giáo bên l p ba cho g i sang. Th y v a b o tôi, v a ch th ng cháu đ ng qu c u i l p:

- Có ph i thơ ng này là cháu anh không? Sao anh không b o nó mua gi y đống v h c?

Tôi s quá, không bi t đ p th nào thì th y đã ti p:

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

- Tôi b o nó mua v t t c b n l n, mà v n ch a có. N u chi u nay không có n a, thì đ ng trách tôi ác nhé! Rõ đ Tàu!

Câu nói sau cùng v a h t, tôi th y n i đ y trong lòng n i công ph n, cái đau đ n khi có ng i - đ u là ng i trên - ch m đ n qu c th i. Tôi nói:

- Th a th y, sách v nó thi u, đ con mua. Nh ng th y đ ng m ng chúng con nh th thì h n.

Gi ng tôi nói h i b ng làm th y đ m t. Và, ti p theo câu m ng: "Đúng là đ ... Tô Đ nh!!" m t t gi y kê khai rõ t i tôi g i lên ông đ c tr ng. Tôi b ph t v t i h n, b qu h n hai ti ng đ ng h . L n đó là l n đ u trong đ i h c sinh, tôi c m th y s vui v trong lúc ch u ph t.

Chi u v , tôi h i cháu:

- Sao cháu không mua v , đ thày giáo ph t cho?

Cháu tôi đáp, nh l o:

- Nh ng cháu s xin ti n bà l m!

Ch m t câu tr l i v n t t y thôi, nh ng nó đã làm tôi c m đ ng bao nhiêu, vì t m lòng hy sinh và nh n n i c a cháu, n u s hy sinh và nh n n i đ i này có th dùng đ x ng đáng ch nh ng hành vi cao quý, cao quý ch nó r t đ n gi n, t m th ng.

Cách đ y m t năm, chúng tôi xa nhau, và cháu tôi đã h c đ n l p nhì. Tôi b căn tr ng nh , b khu làng thân yêu, đi h c xa, đ trau đ i cái h c th c mà càng ngày tôi càng th y thi u th n, nghèo nàn.

Thơ ng Cháu Đích Tôn

Tác Giả: H Dz nh

Thứ Ba, 02 Tháng 11 Năm 2010 14:04

Ri cháu tôi cũng thôi h c n t. Nó xoay ra đi làm, s ng cái đ i c a nh ng ng i Trung Hoa không n hà s khó nh c, sáng quét hè, chi u lên c a, không c n bi t đ n s ti n l ng nhi u l m là ba đ ng, khi m i b c chân vào h c vi c.

M y năm sau, cháu tôi đã t u đ c m t ng i nhà nh , đã l y v , và sinh con. Cu c đ i khe kh t nh lòng ng i, thô s nh mạnh áo v i s c, đã b lù tr c s c kiên nh n, ch u khó c a nh ng ng i t n mát kh p m t đ a c u, b t c m t n i nào có khói.

Tôi không th nh các b n đ ng bang, không th nh th ng cháu thân yêu c a tôi đ c. Tôi không mu n đ cho kinh nghi m n m ch t tay lôi đi trên đ ng đ i. Tôi là m t đ a tr d i, ch y theo con đ ng thên thang c a lòng s thích, ngã nhi u l n, r i l i g ng đ ng d y, trên m t đ y n c m t, trong lòng đ y đau th ng. Nh ng tôi c m th y thanh thú vô cùng, khi cái gai hoa h ng đâm rách da, khi con b m thân yêu trên tay tôi tan thành ph n, khi tôi đ c khóc vì nh ng s diên d i, ngang trái c a đ i mình.

Cháu tôi - lúc này đã là cha c a hai đ a con - th ng b o tôi:

- Sao chú không ch u gây đ ng cu c đ i, cho bà vui lòng? Chú h c gi i, chú có th đi làm vi c nhi u ti n.

Tôi đ a m t nhìn hai v ch ng đ a cháu yêu quý, c ng k nh thêm hai đ a con, r i tr l i, nh ng hình nh tr l i cho chính tôi thì đúng h n:

- Cháu , gây đ ng trong cu c đ i, là đi u t t; nh ng phá ho i vì vãn ch ng, s y cũng không kém vinh h nh gì. C hai cùng ch ng r ng ta đã s ng.

Tháng tám, 1941